

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ - ВАЖЛИВА СКЛАДОВА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ВИПУСКНИКІВ КОЛЕДЖУ

*Матвієнко В.М., викладач економічних дисциплін,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Гнедич В.І., викладач економічних дисциплін, спеціаліст
вищої категорії, викладач-методист
Технолого-економічний коледж Білоцерківського НАУ*

Невід'ємною умовою існування та успішного функціонування конкурентоспроможної економіки будь-якої країни є наявність високоякісної, конкурентоспроможної робочої сили. Від рівня якісного розвитку робочої сили залежить ефективність використання матеріальних, фінансових та людських ресурсів.

Європейський вибір українського суспільства зумовлює проведення реформ в усіх сферах життєдіяльності з метою їх відповідності світовим стандартам. В авангарді проведення реформ перебуває освіта. Якісна освіта забезпечує сталий економічний та демократичний розвиток суспільства, позитивні комунікації, наслідком чого є покращення добробуту громадян. Реформування освіти пов'язано з реалізацією низки завдань, від ефективності вирішення яких залежить майбутнє нашої країни. Відповідно до прогресивних рішень Болонської конвенції протягом останніх років досить актуальною є проблема розвитку компетентісної освіти вищої школи, яка передбачає комунікативні вміння, використання сучасних інформаційних технологій, особистісні й міжособистісні вміння, здатність постійно навчатися, працювати в команді і вирішувати проблеми, поведінкову компетентність.

Враховуючи об'єктивні соціально-економічні обставини, життя спонукає до самостійності та ранньої трудової діяльності, актуальним знову стало питання фахової кваліфікації юних громадян України. І молодь нині насамперед намагається здобути основи певної професії (фінансиста, комерсанта, продавця, торгового агента і тд.), а потім уже здобувати університетську освіту. Усвідомлюючи реалії сьогодення та зважаючи на кон'юнктуру ринку праці, усе більше випускників дев'ятих класів зупиняють свій вибір на коледжах, в яких можна швидко і якісно опанувати актуальну професію. В Технолого-економічному коледжу БНАУ створено відповідні умови для отримання професійних сучасних знань майбутніми спеціалістами. Наявне інформаційне забезпечення коледжу представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Інформаційне забезпечення освітнього процесу коледжу

Показники	На 1 вересня 2017 року
Комп'ютерів	228
Комп'ютерних аудиторій	7
Мультимедійних комплексів	31
Фонд бібліотеки, всього	54714
В т.ч. підручники	47618
Періодичні видання	53
Об'єм електронного каталогу	56100
Об'єм картотеки газетно-журнальних статей	4285

Майбутній фахівець повинен мислити на перспективу, аналізувати тенденції розвитку, виявляти пріоритетні напрями роботи організації, покращувати позитивні сторони та вживати заходи з ліквідації негативних. Серед особливих вимог — уміння вирішувати життєві та професійні проблеми, здатність до іншомовного спілкування, підготовка в області інформаційних технологій, надійність у роботі, витримка та толерантність, а також гнучкість та мобільність. Звичайно, ці та багато інших вимог взаємодіють у різних пропорціях і залежать від специфіки конкретної діяльності.

Характеристика компетентісного підходу дає зрозуміти базові поняття таким чином:

компетенція - задана вимога, норма освітньої підготовки фахівця, тобто знання, навички, досвід, які необхідні для виконання певних функціонально пов'язаних завдань на необхідному рівні, а компетентність - реально сформовані особистісні та професійні якості, тобто інтегральна характеристика тієї особистості, яка володіє всіма потрібними компетенціями [1, с. 8].

Принципова різниця між спеціалістом і молодшим спеціалістом на виробництві дає зрозуміти важливість впровадження компетентнісного підходу у їх підготовку. Традиційна система освіти акцентувала основні зусилля на набутті знань, умінь і навичок, що абсолютизувало знання і формувало знанневий підхід до навчання. Основна увага при цьому фокусувалася на самих знаннях, а те, для чого вони потрібні, залишалось поза увагою. Виділення компетенцій не заперечують знання, уміння та навички, але принципово відрізняються від них: від знань - існуванням у вигляді діяльності, а не лише у вигляді інформації про неї; від умінь - переносом на різні об'єкти впливу; від навичок - усвідомленістю, яка дозволяє людині діяти навіть у нестандартному оточенні, вміння самостійно здобувати знання. В освітньому процесі Технологічно-економічного коледжу Білоцерківського національного аграрного університету широко застосовуються інноваційні технології, зокрема, інтерактивні - проблемні лекції, семінари-диспути, навчальні дискусії; ігрові технології, які збільшують ефективність генерування нових ідей; технології проектного навчання, які сприяють розвитку креативних здібностей і якостей особистості студента, які потрібні йому для формування творчої діяльності незалежно від майбутньої конкретної професії. Широко застосовуються комп'ютерні технології - розробляються та використовуються окремі програмні продукти освітнього призначення з навчальних дисциплін, які включають комплекс навчально-методичних матеріалів (демонстраційних, теоретичних, практичних, контролюючих).

За змістом освіти випускники коледжів і технікумів відрізняються від фахівців іншого кваліфікаційного рівня ґрунтовною практичною підготовкою, яка у поєднанні з фундаментальними і спеціальними знаннями відводить майбутньому фахівцю освітньо- кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст роль практичного реалізатора досягнень сучасної науки, техніки і технологій в усіх сферах економічної діяльності. Якщо спеціаліст на виробництві здійснює загальне керівництво виробничими системами, проектує технічні і технологічні процеси, формує кадровий і професійний склад виконавців цих процесів, здійснює перспективне планування розвитку виробництва, то молодший спеціаліст безпосередньо реалізує на практиці перелічені завдання. Отже, підготовка молодших спеціалістів має адресне призначення і найбільш точно відповідає реальним потребам економіки [2, с. 309].

Таким чином, компетентнісний підхід до професійної підготовки молодших спеціалістів підсилює практичну орієнтованість освіти, підкреслює роль досвіду, вмінь практично реалізовувати знання, визначати пріоритети цілей, завдань, технологій, забезпечувати результативність діяльності.

Саме тому в ТЕК БНАУ на спеціальності «Комерційна діяльність» особливу увагу приділяють практичній підготовці майбутніх спеціалістів.

На 1-му курсі навчальним планом передбачена навчальна практика "Вступ до спеціальності", яка є невід'ємною складовою частиною навчального курсу.

Мета навчальної практики "Вступ до спеціальності" - познайомити студентів I курсу з майбутньою спеціальністю - молодшого спеціаліста з комерційної діяльності, прищепити любов до майбутньої професії, ознайомити зі змістом та завданням виробничих та торговельних підприємств, їх комерційною, управлінською та маркетинговою діяльністю.

У навчальній практиці значне місце посідає ознайомлення студентів із професійними вимогами до фахівця, з вимогами кваліфікаційної характеристики щодо знань, умінь і практичних навичок, місцями майбутньої діяльності.

Вирішенню цих питань сприяють організація і проведення екскурсій на потужні підприємства Київського регіону, зокрема на ВАТ «Оболонь», Компанію «Маревен Фуд Україна», ДП ПАТ Київхліб «Білоцерківський хлібокомбінат», ТОВ «Білоцерківський молочний комбінат» та ін.

У всі часи торгівля мала найважливіше значення в економічному житті територіальної громади. Життя будь-якої повноцінної держави не можливо уявити без розвинених торгових відносин. Професія «продавець» — одна з найбільш поширених і повсюдно затребуваних професій у світі - і таку робітничу професію студенти отримують після проходження відповідної практики.

В період навчальної практики на отримання робочої професії «Продавець-консультант»

формується основні професійні вміння студентів відповідно до кваліфікаційної характеристики, розширюються та систематизуються знання на основі вивчення роботи таких відомих підприємств торгівлі, як мережі «Фуршет», «Епіцентр» та інших.

Професія продавця — особлива. Вона вважається робітничою, але має творчий характер. Адже, крім професійної підготовки, необхідно мати знання етики і психології поведінки як продавця, так і покупця. Справа честі кваліфікованого продавця - бути здатним відповісти на будь-яке питання покупця.

Метою переддипломної практики є вироблення студентами умінь та навичок самостійного розв'язання практичних завдань та проблем, з якими стикається підприємство у процесі здійснення виробничо-збутової або торгово-комерційної діяльності. Студенти виконують завдання дослідного, комерційного, економічного, розрахунково-аналітичного та організаційного характеру.

Для проходження переддипломної практики укладено угоди із сучасними передовими підприємствами переробної галузі - ПАТ «Юрія», ПАТ «Житомирський маслозавод», ПАТ «Жашківський маслозавод», ПрАТ «Кагма», ДП ПАТ «Оболонь» - «Пивоварня Зіберта» та інші, які намагаються створювати необхідні умови для практичної підготовки студентів з урахуванням компетентісного підходу.

Будь-яке виробниче чи торговельне підприємство потребує раціонального матеріально-технічного забезпечення, а також успішного розповсюдження своєї продукції, робіт або послуг серед потенційних клієнтів. І тому молодший спеціаліст з комерційної діяльності - це той фахівець, який зможе забезпечити виконання таких функцій.

В період переддипломної практики студенти працюють дублерами на посадах відповідальних спеціалістів основних підрозділів підприємства, зокрема - начальника відділу матеріально-технічного постачання, начальника відділу збуту, завідуючого складом та інших.

Переддипломна практика підвищує ініціативу, робить навчальний процес конкретнішим і спрямованим на більш якісну підготовку студента до державного кваліфікаційного екзамену, а також сприяє професійній компетентності, прагненню до самовдосконалення, усвідомленню особистої відповідальності за результати роботи підприємства.

Одним із головних методів підвищення фахової компетентності й конкурентоспроможності майбутніх фахівців є науково дослідна робота, вона дає можливість розкрити інтелектуальний потенціал як студента так і викладача, зробити свій внесок у дослідження актуальних проблем економіки, оволодіти науковими методами пізнання і, що головне для студентів, усвідомити важливість такої роботи для підвищення конкурентоспроможності майбутніх спеціалістів.

Варто зауважити, що наукова дослідна робота студентів допомагає оволодіти методикою наукових досліджень, розвиває навички самостійної пошукової роботи, а також виховує творче ставлення, прищеплює смак до наукового пошуку, підвищує власну наукову активність, розумові здібності, сприяє проявленню інтелектуальної ініціативи.

Вже традиційно студенти економічного відділення Технологіко-економічного коледжу беруть участь у державній студентській науково-практичній конференції «Наукові пошуки молоді у III тисячолітті» за напрямом «Стратегічні пріоритети розвитку АПК», яку проводить Білоцерківський національний аграрний університет.

Проблема якості освіти є надзвичайно актуальною, хоча на практиці вкрай складно відстежити її безпосереднє відношення до економічного зростання в державі.

Ринок праці в сучасних економічних умовах характеризується високою конкуренцією і пред'являє до людини жорсткі вимоги: наявності не тільки відповідної кваліфікації, але і досвіду роботи, комунікабельності та новаторського мислення. Все це ускладнює процес працевлаштування. Перераховані тенденції розвитку ринку праці пред'являють особливі вимоги до випускників вузів - вони повинні бути готові заявити про себе як про гнучку і добре адаптовану особистість - таку, яка готова прийняти виклик ситуації, що склалася на ринку праці.

Разом з тим, бізнес потребує гнучкого і кваліфікованого працівника - тому компетенція спеціаліста з комерційної діяльності, продавця, агента з продажу та інших має вирішальне значення. У сучасному світі важливо бути не просто гарним фахівцем, важливо бути кращим.

Отримання освіти у сфері комерційної діяльності дасть змогу людині стати більш

комунікаторською, відкритою, наполегливою та досягти своєї мети в бізнесі.

Сходження по шаблях кар'єрних сходів ніколи не було простою справою, особливо в сучасних умовах постійного росту компетентності. Ринок праці в Україні поступово наближається до світових стандартів, освоюючи нові закони в напрямку працевлаштування і керування персоналом.

Молодший спеціаліст з комерційної діяльності на первинних посадах самостійно виконує здебільшого стереотипні, частково діагностичні завдання, за усталеними алгоритмами робить економічні розрахунки, збирає, систематизує, накопичує первинну інформацію як для виконання закріплених за ним посадових обов'язків, так і для потреб структурного підрозділу, де він працює.

Майбутній молодший спеціаліст із комерційної діяльності повинен розробляти тактичні та оперативні плани комерційної діяльності (планування потреби підприємства в матеріальних, фінансових, трудових ресурсах; обсяг випуску і збуту продукції, її асортимент та ціну, рекламну діяльність), розраховує потреби підприємства в матеріальних ресурсах (обґрунтування обсягів та показників діяльності підприємства; напрямів та засобів розширення ринків збуту); укладати комерційні угоди на виробництво і постачання; аналізувати резерви виробництва.

Приємно усвідомлювати, що випускники коледжу за спеціальністю «Комерційна діяльність» завдяки своїм теоретичним знанням та практичній підготовці в таких складних умовах на ринку праці користуються попитом. Їх можна зустріти в торговельних підприємствах - на посадах продавців-консультантів, менеджерів, завідуючих відділом, завідуючих магазином; на оптових підприємствах - на посадах комірників, завідуючих складом, агентів з реалізації; на переробних підприємствах - на посадах комірників, менеджерів відділів матеріально-технічного постачання, збуту, зовнішньоекономічних зв'язків та в багатьох інших організаціях та установах.

Література:

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. - [Електронний ресурс]: (проект). - Режим доступу до ресурсу: <http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf>
2. Марцева Л. А. Особистісно-орієнтований підхід як методологічна засада системи професійної підготовки молодших спеціалістів технічного профілю / Л. А. Марцева // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. - Суми : Сум ДПУ імені А. М. Макаренка, 2014. - № 3 (37). - С. 307-314.